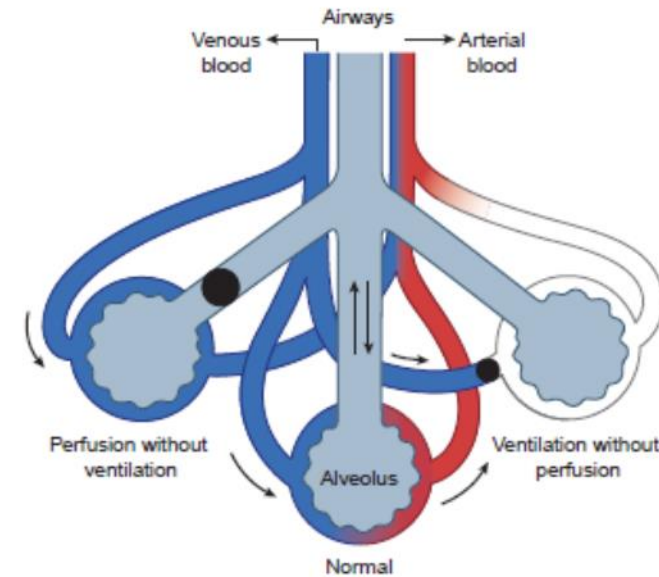

Poruchy ventilace a výměny plynů v plicích

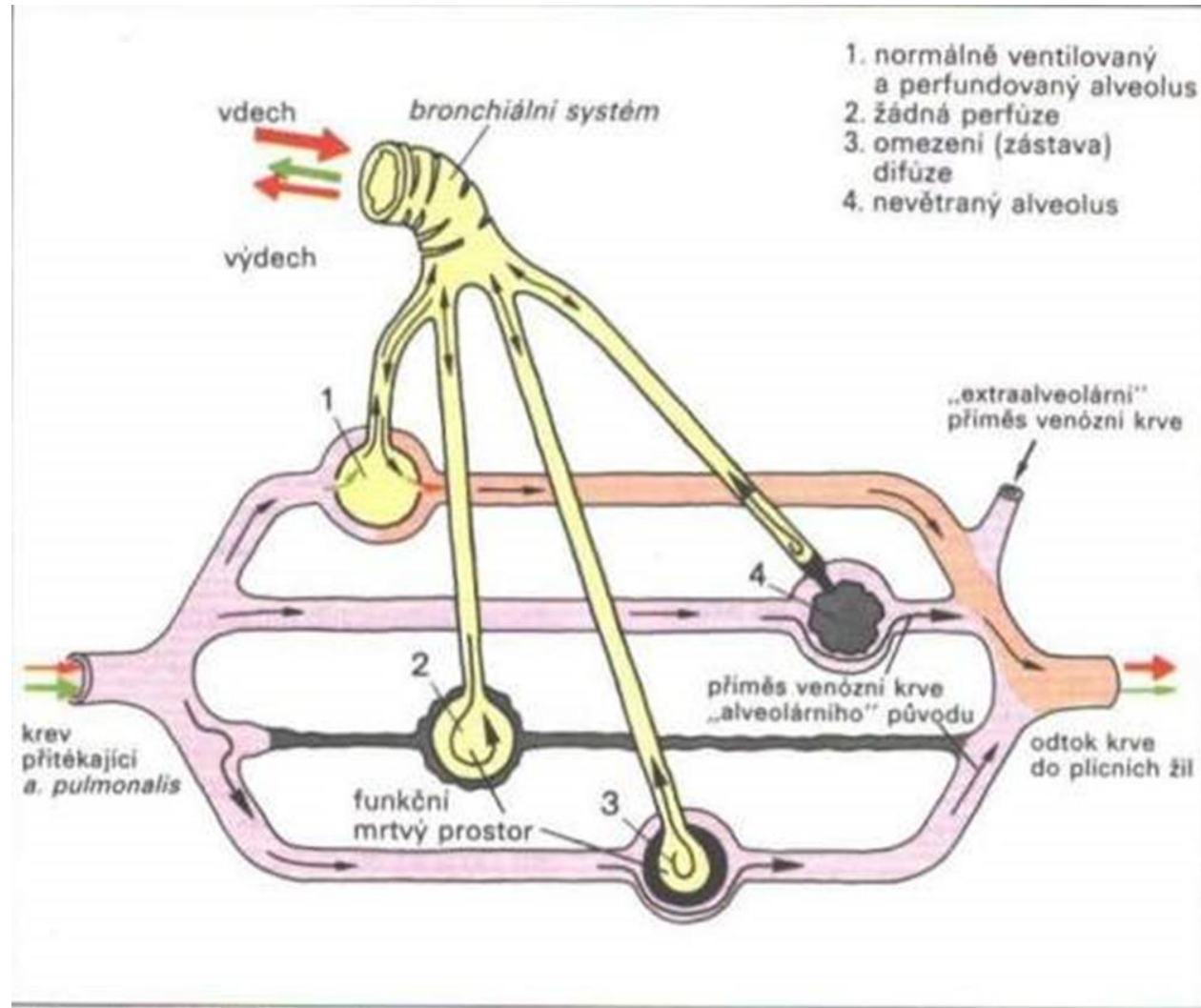
Spirometrické vyšetření

Respirační funkce plic

- plicní ventilace
  - alveolární ventilace (5250 ml/min)
  - celková ($500 \times 15 = 7500$) – mrtvý prostor ($150 \times 15 = 2250$)
- průtok krve plícemi
- difuze plynů přes alveolo-kapilární membránu

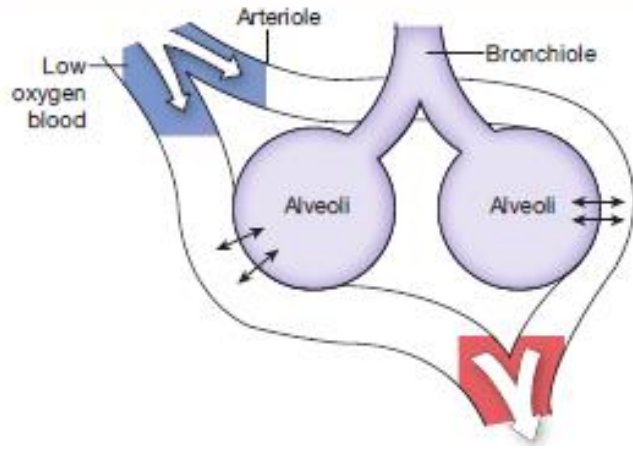
Ventilace a perfuze

B. Respirační plicní poruchy

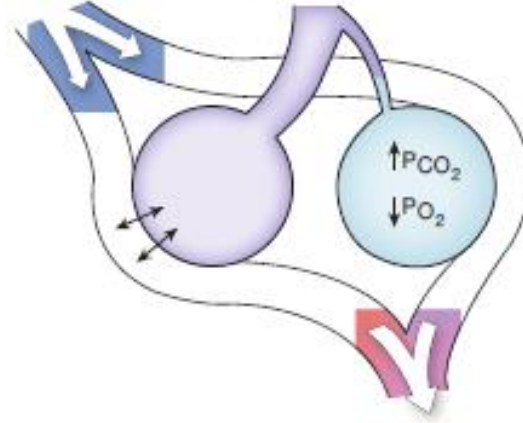
Ventilačně-perfuzní rovnováha

(a) Normally perfusion of blood past alveoli is matched to alveolar ventilation to maximize gas exchange.

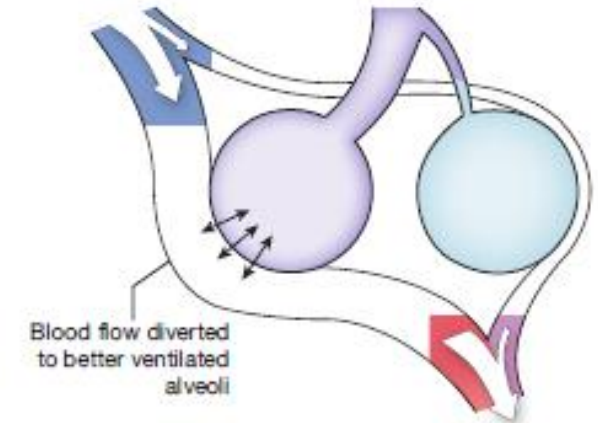
(b) Ventilation-perfusion mismatch.

If ventilation decreases in a group of alveoli (blue), PCO_2 increases and PO_2 decreases. Blood flowing past those alveoli does not get oxygenated.

(c) Local control mechanisms try to keep ventilation and perfusion matched.

Decreased tissue PO_2 around under-ventilated alveoli constricts their arterioles, diverting blood to better ventilated alveoli.

Rozdělení poruch ventilace

- prostá hypoventilace
  - CNS (úrazy, léky, otravy)
  - obstrukce horních dýchacích cest
- restriční poruchy
  - redukce funkčního parenchymu plic nebo omezení dýchacích pohybů
- obstrukční poruchy
- smíšené

Restrikční nemoci

- společná patogeneze
  - poškození alveolárního epitelu
  - zánětlivé a fibrotické změny
  - postihuje alveoly i intersticiium
  - tuhá plíce, ↓ poddajnost
- příznaky
  - dyspnoe (dušnost), tachypnoe
  - neproduktivní kašel
  - povrchové dýchání
  - ↑ dechová frekvence, ↓ dechový objem
  - P_{O_2} snížený při zátěži
  - ↓ FVC

CHART 37.2

CAUSES OF INTERSTITIAL LUNG DISEASE*

Occupational and Environmental Inhalants

Pneumoconioses

Coal miner's pneumoconiosis

Silicosis

Asbestosis

Hypersensitivity pneumonitis

Farmer's lung

Pigeon breeder's lung

Drugs and Therapeutic Agents

Cancer drugs

Bleomycin

Busulfan

Cyclophosphamide

Methotrexate

Amiodarone

Immunologic Lung Disease

Sarcoidosis

Collagen vascular disease

Systemic lupus erythematosus

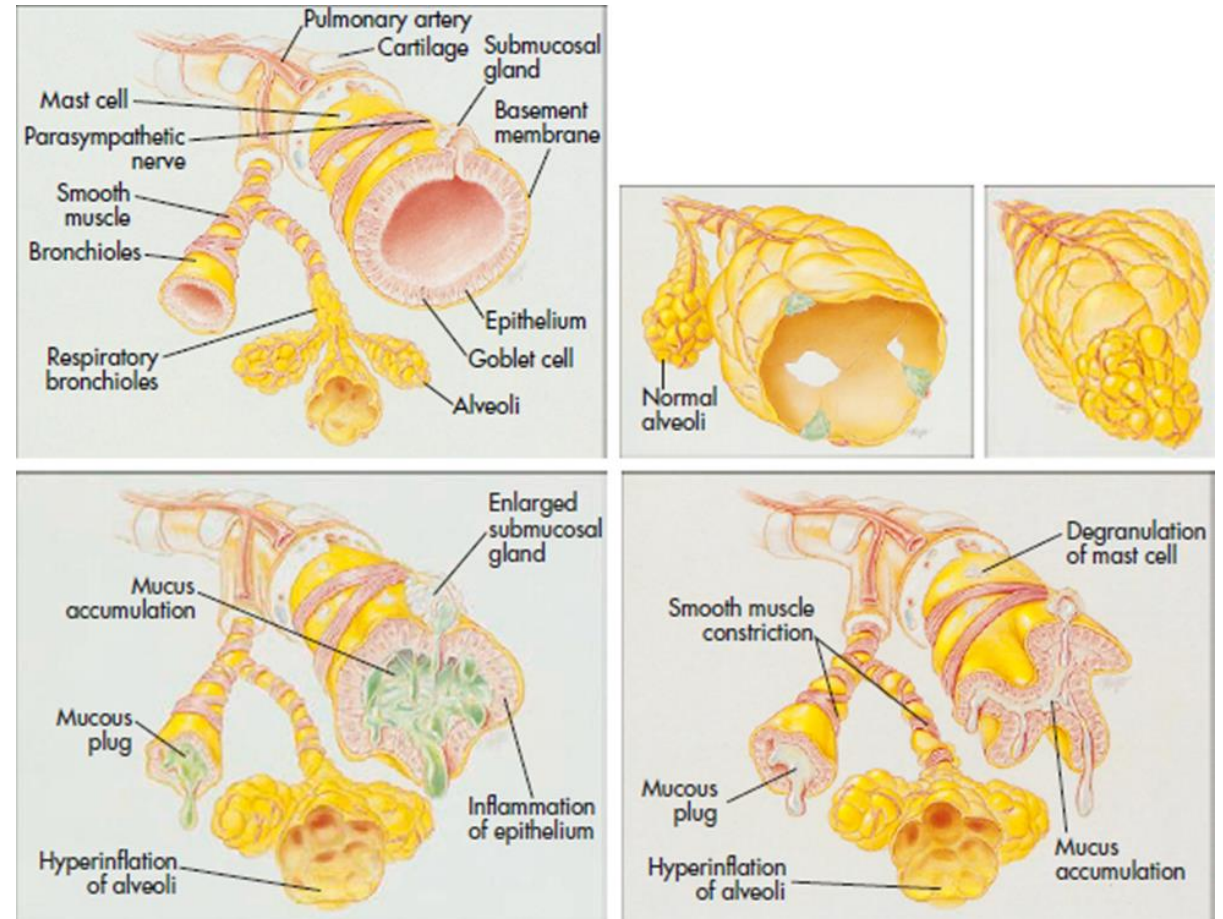
Rheumatoid arthritis

Scleroderma

*This list is not intended to be inclusive.

Obstrukční choroby

- obstrukce dýchacích cest
  - generalizovaná nebo lokalizovaná
  - omezení průchodnosti, větší odpor
  - mění ventilační parametry
- společné mají
  - dušnost (dyspnoe), pískot
  - ↑ dechová práce
  - ventilačně-perfuzní nerovnováha
  - snížený FEV1
- nejčastější
  - astma, chronická bronchitida, emfyzém

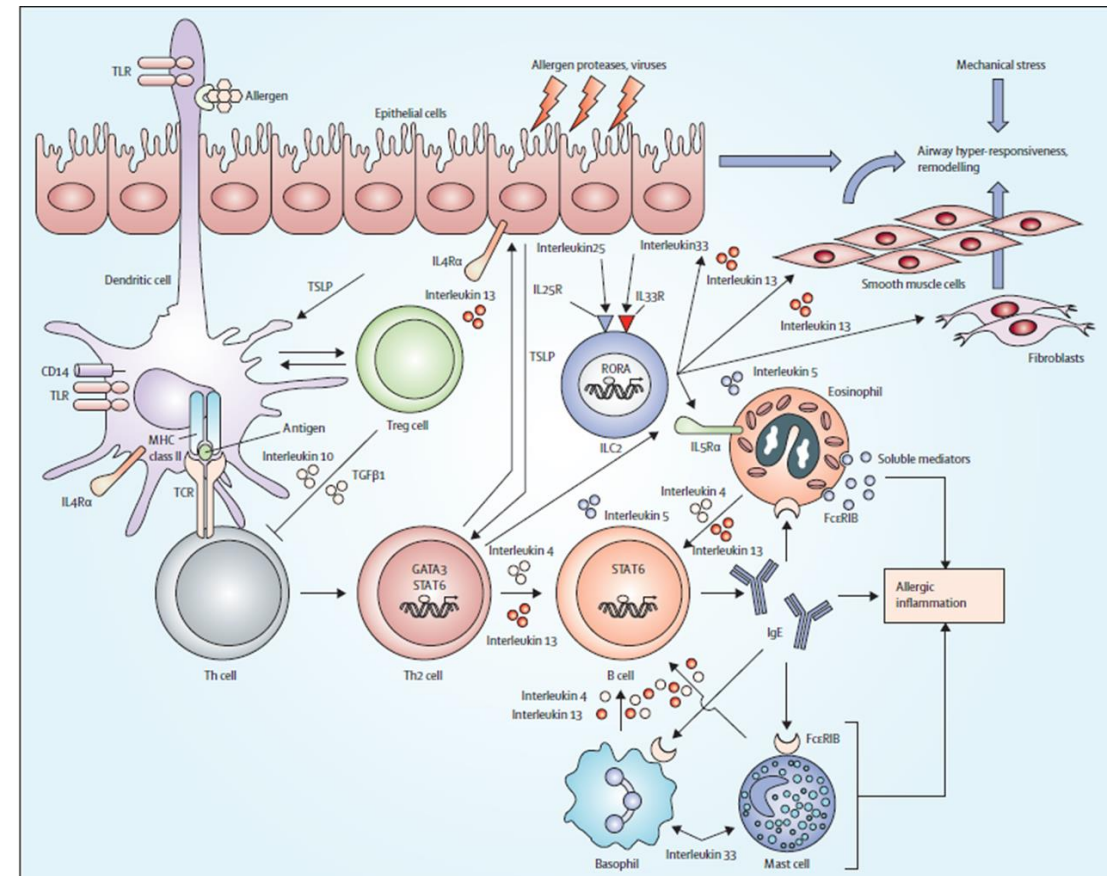
Astma

- opakující se obstrukce dýchacích cest
  - reverzibilní
  - bronchiální hyperreaktivita
  - zánět
- celosvětově 5 – 16 %
  - zhruba 335 mil. lidí
  - častější u chlapců a u žen
- nejčastěji se objeví v dětství
- dědičnost
  - polygenní
- klasifikace
  - alergické, nealergické
- rizikové faktory
  - rodinný výskyt
  - expozice alergenu
  - městské prostředí
  - znečištění ovzduší
  - kouření
  - infekce dýchacích cest
  - alergická rinitida
- hypotéza hygieny

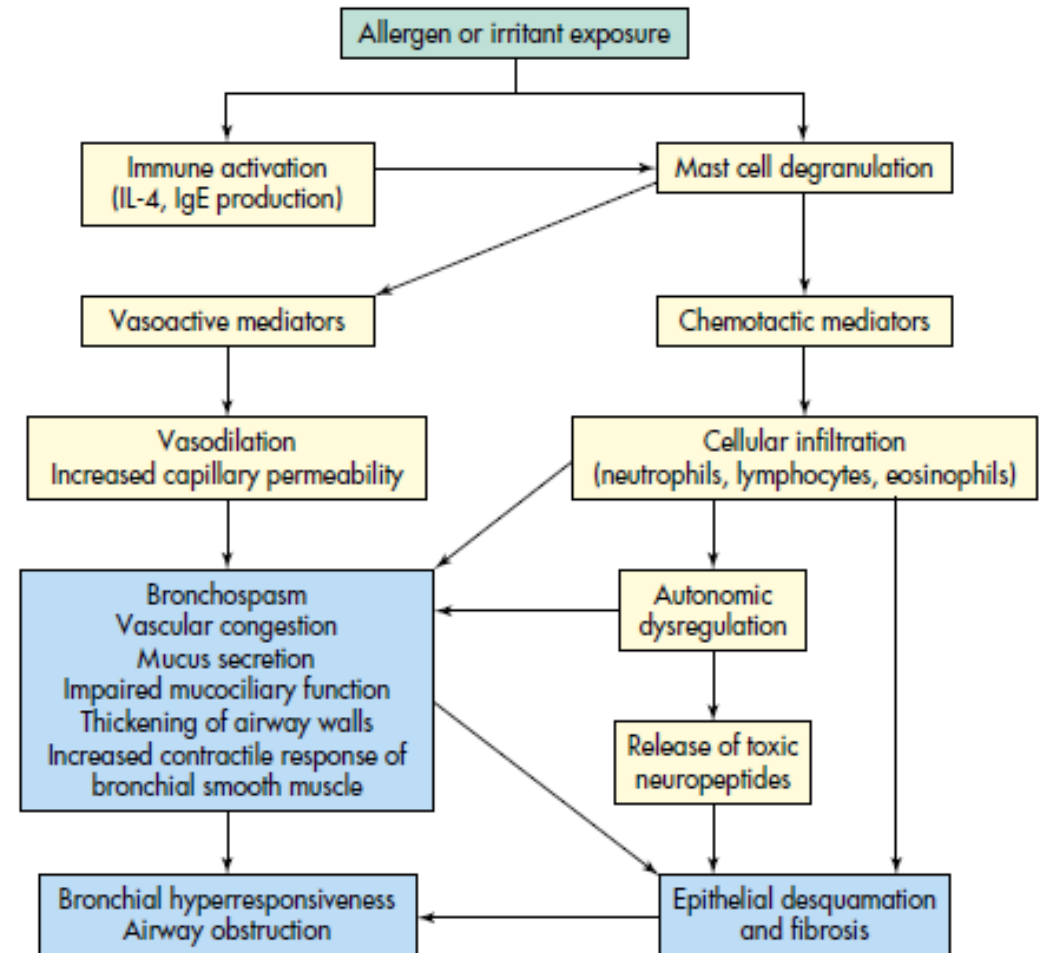
Patofyziologie astmatu

- zánět
- degranulace žírných buněk
  - IgE nebo iritans
  - prozánětlivé mediátory
    - histamin, prostaglandiny, leukotrieny
  - chemotaktické faktory
    - infiltrace neutrofilů, eozinofilů, lymfocytů
- zánět vyvolává
  - bronchospasmus
  - zvýšená permeabilita cév
  - edém, vazký mukus
  - zhoršený mukociliární transport
  - ztluštění stěny dých. cest
  - zvýšená kontraktilní odpověď bronchiálních hladkých svalů

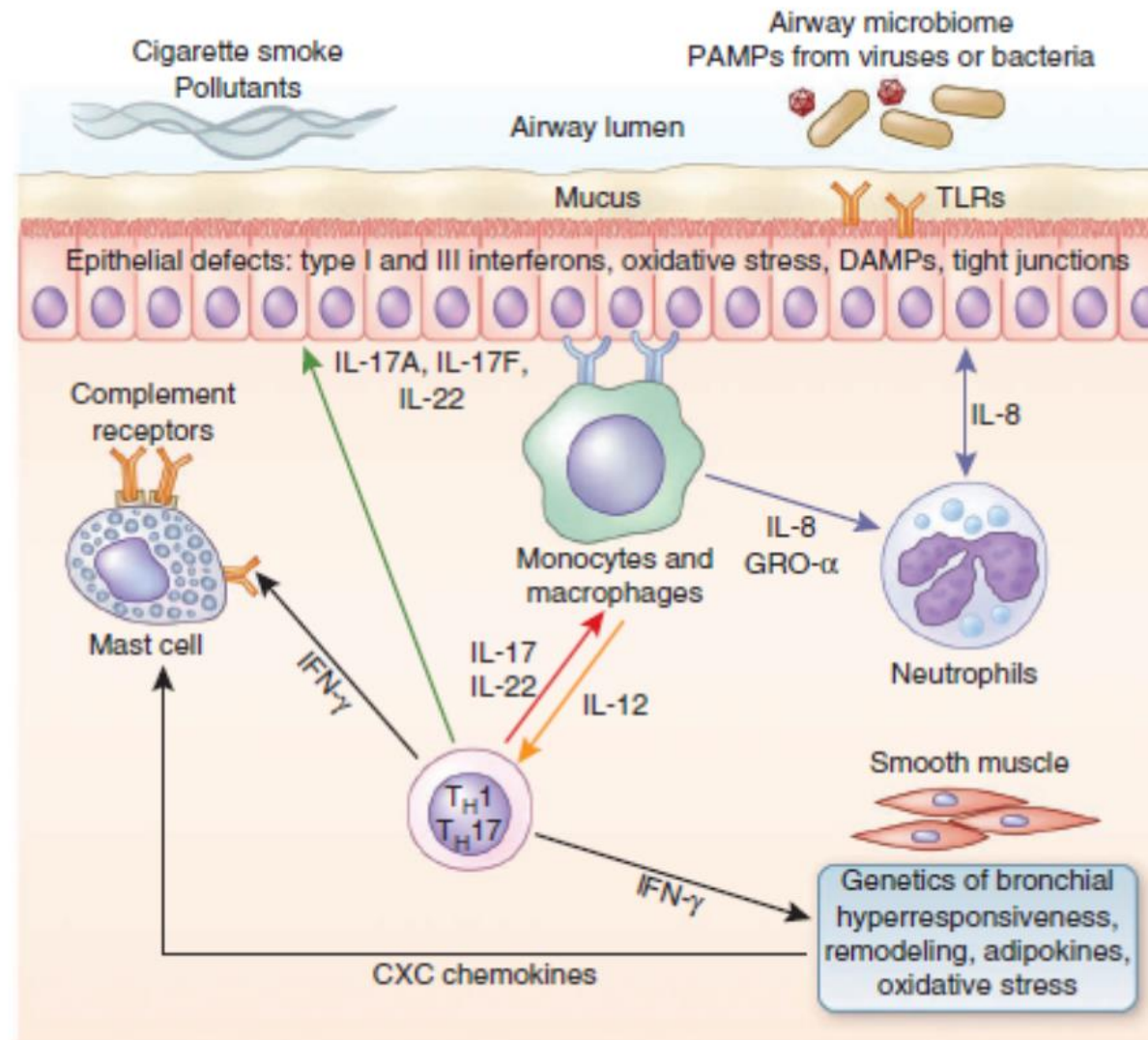

Patofyziologie astmatu

- akutní hyperresponzivita a obstrukce
  - kontrakce bronchiálních hladkých svalů a sekrece hlenu
  - poškození epitelálních buněk
- neléčený zánět
  - remodelace dýchacích cest
- obstrukce dýchacích cest
  - zvýšený odpor a zpomalení pohybu vzduchu
- zhoršený výdech
  - hyperinflace
  - změna dýchací mechaniky
  - zvýšená práce

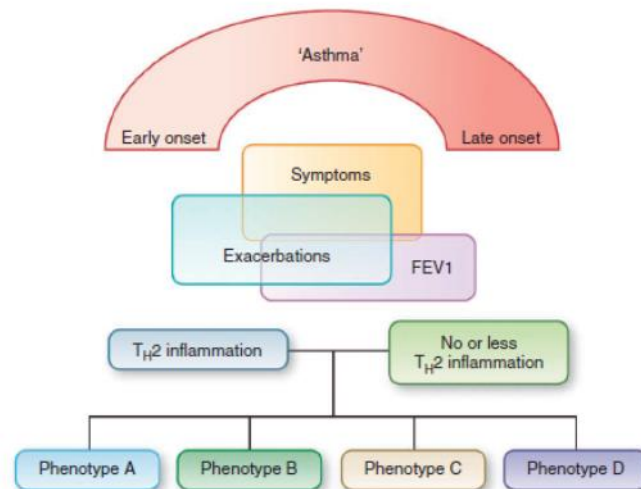
„Non- T_H2 “ asthma

Fenotypy astmatu

Table 1 Asthma phenotypes in relation to characteristics

	Natural history	Clinical and physiological features	Pathobiology and biomarkers	Genetics	Response to therapy
Early-onset allergic	Early onset; mild to severe	Allergic symptoms and other diseases	Specific IgE; T _H 2 cytokines; thick SBM	17q12; T _H 2-related genes	Corticosteroid-responsive; T _H 2-targeted
Late-onset eosinophilic	Adult onset; often severe	Sinusitis; less allergic	Corticosteroid-refractory eosinophilia; IL-5		Responsive to antibody to IL-5 and cysteinyl leukotriene modifiers; corticosteroid-refractory
Exercise-induced		Mild; intermittent with exercise	Mast-cell activation; T _H 2 cytokines; cysteinyl leukotrienes		Responsive to cysteinyl leukotriene modifiers, beta agonists and antibody to IL-9
Obesity-related	Adult onset	Women are primarily affected; very symptomatic; airway hyperresponsiveness less clear	Lack of T _H 2 biomarkers; oxidative stress		Responsive to weight loss, antioxidants and possibly to hormonal therapy
Neutrophilic		Low FEV1; more air trapping	Sputum neutrophilia; T _H 17 pathways; IL-8		Possibly responsive to macrolide antibiotics

Manifestace

- úplná remise
    - bez symptomů, dýchací funkce normální
  - částečná remise
    - bez symptomů, funkční testy abnormální
  - slow-onset acute asthma
    - hodiny až dny, pomalé zhoršování
    - často po infekcích, zánět dýchacích cest
  - akutní astmatické ataky
    - minuty až hodiny s rychlou progresí symptomů
- během atak
    - dyspnoe, zvýšená dechová práce
    - pískání
    - arteriální krevní plyny
    - měření PEF
    - neproduktivní kašel
    - prodloužená expirace

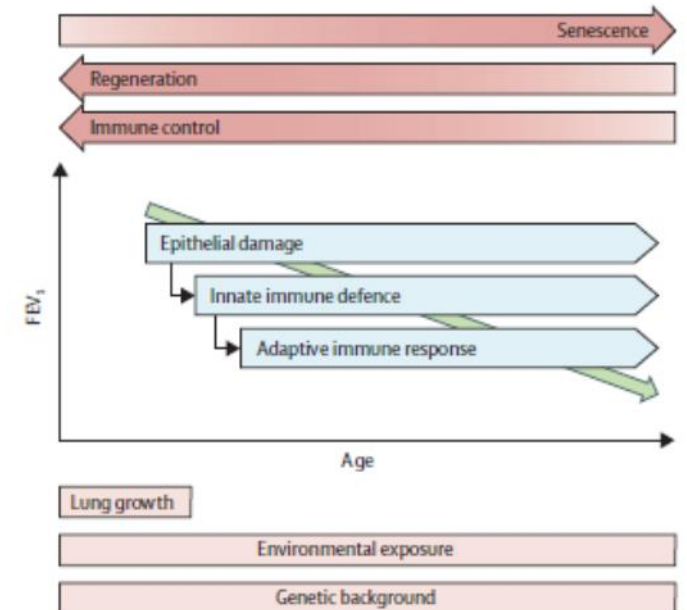
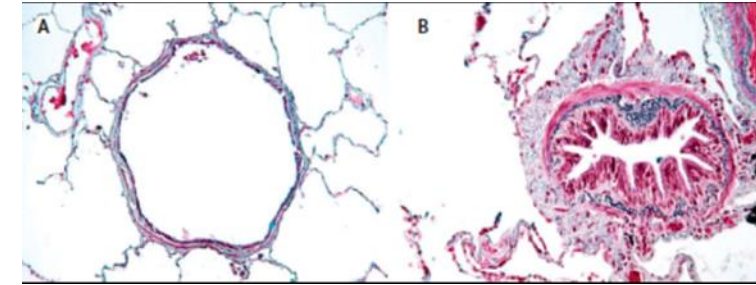
Diagnostika a léčba

- při ataku
  - pokles výdechové rychlosti, FEV₁, FEV, FVC
  - FRC a celková kapacita plic zvýšená
  - hypoxemie
- eliminace vyvolávajícího agens
- farmakologická léčba
  - bronchodilatancia a protizánětlivá léčba

Chronická obstrukční plicní nemoc (COPD)

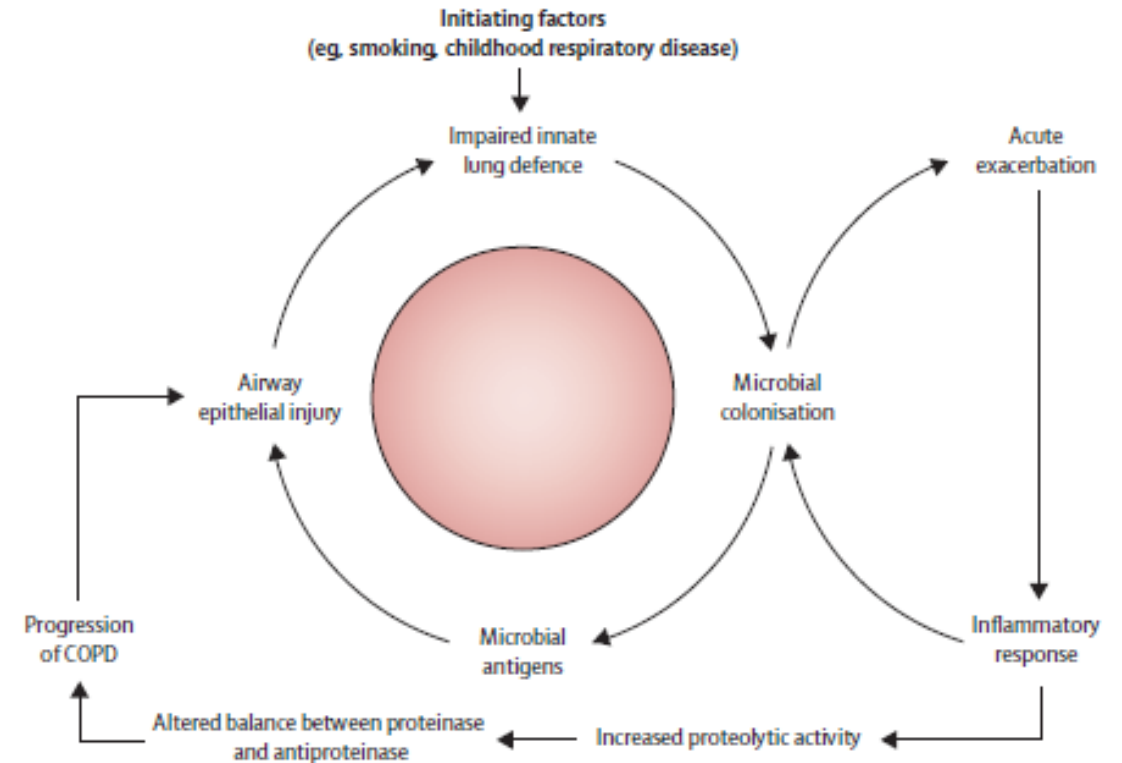
- syndrom s abnormálními výdechovými testy, které progredují a nejsou plně reverzibilní (přes léčbu)
  - GOLD – **G**lobal Initiative for Chronic **O**bstuctive **L**ung **D**isease
    - Tiffanyho index < 0.7
      - snižuje se s věkem
      - zohlednění symptomů a FEV_1
    - spirometrie!
- omezení proudění vzduchu
  - progresivní
  - abnormální zánětlivá odpověď na škodlivé částice/plyny
  - z větší části ireverzibilní
    - kvůli strukturním změnám
- epidemiologie
  - 3. nejčastější příčina úmrtí
  - častější u mužů
  - často nediagnostikovaná
    - mírná obstrukce u 20 % dospělých > 40 let

- příčiny/rizikové faktory
  - kouření
    - biomass smoke inhalation
  - znečištění ovzduší
  - profesionální expozice
  - infekce dýchacích cest v dětství
  - genetická predispozice
- 4 stadia (GOLD)
  - mild ($FEV_1 > 80 \%$)
  - moderate (50 – 80 %)
  - severe (30 – 50 %)
  - very severe ($< 50 \%$)

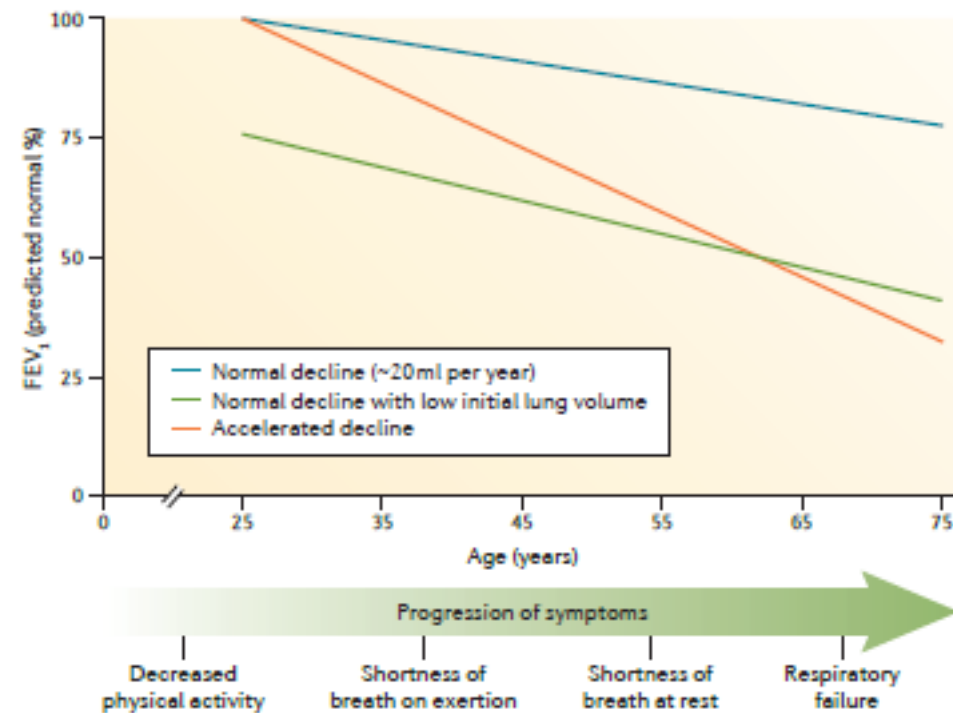
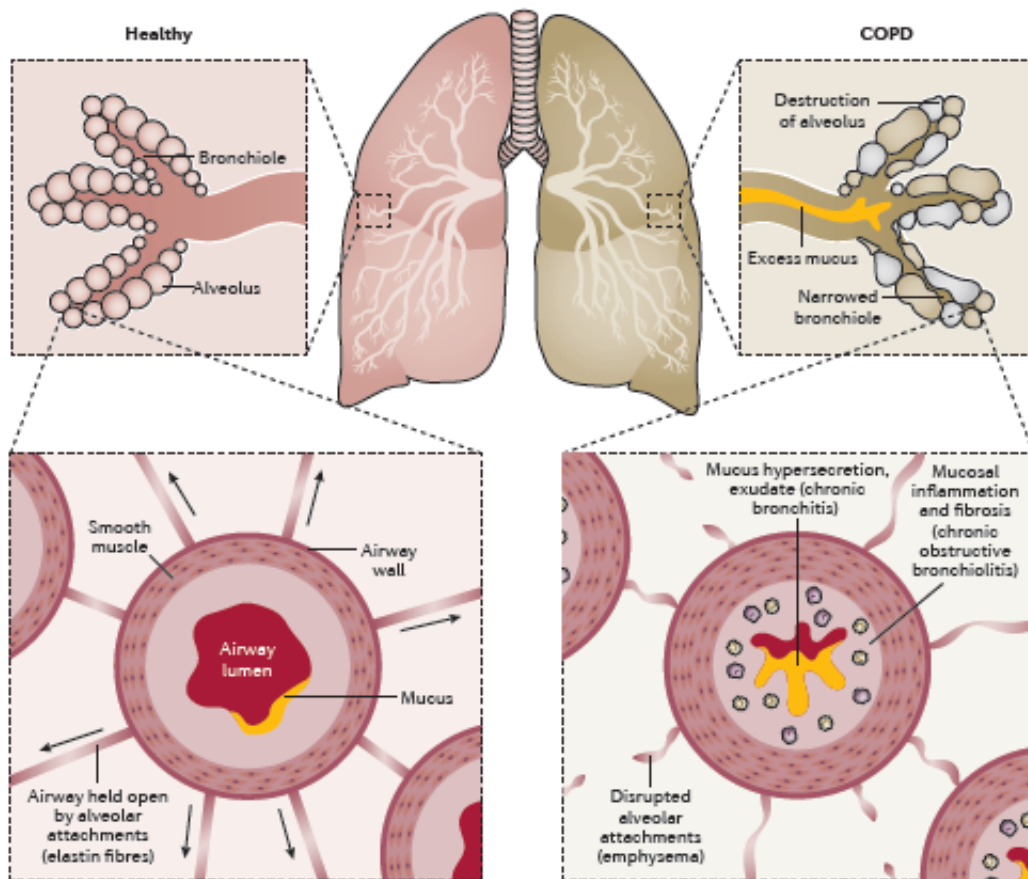

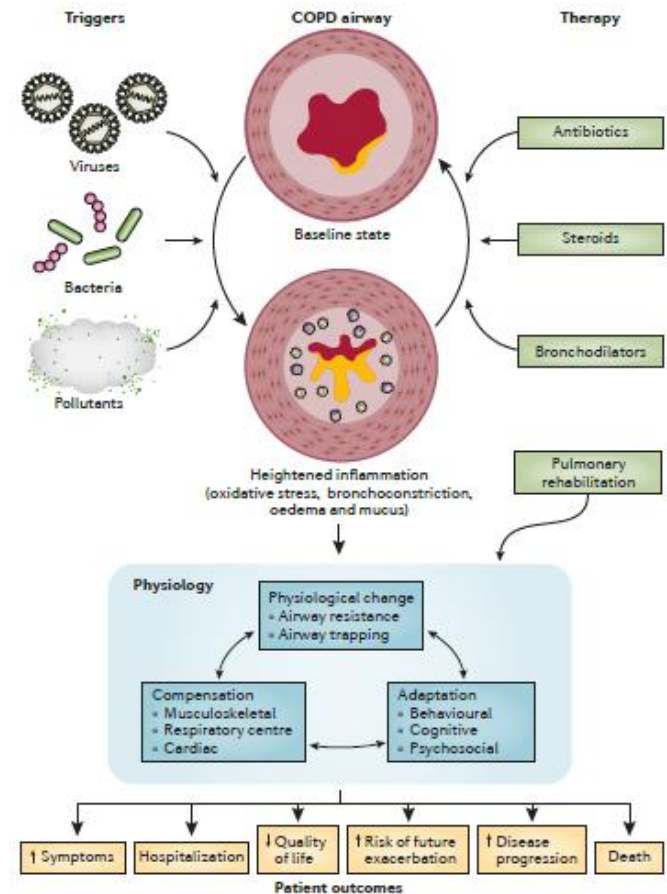
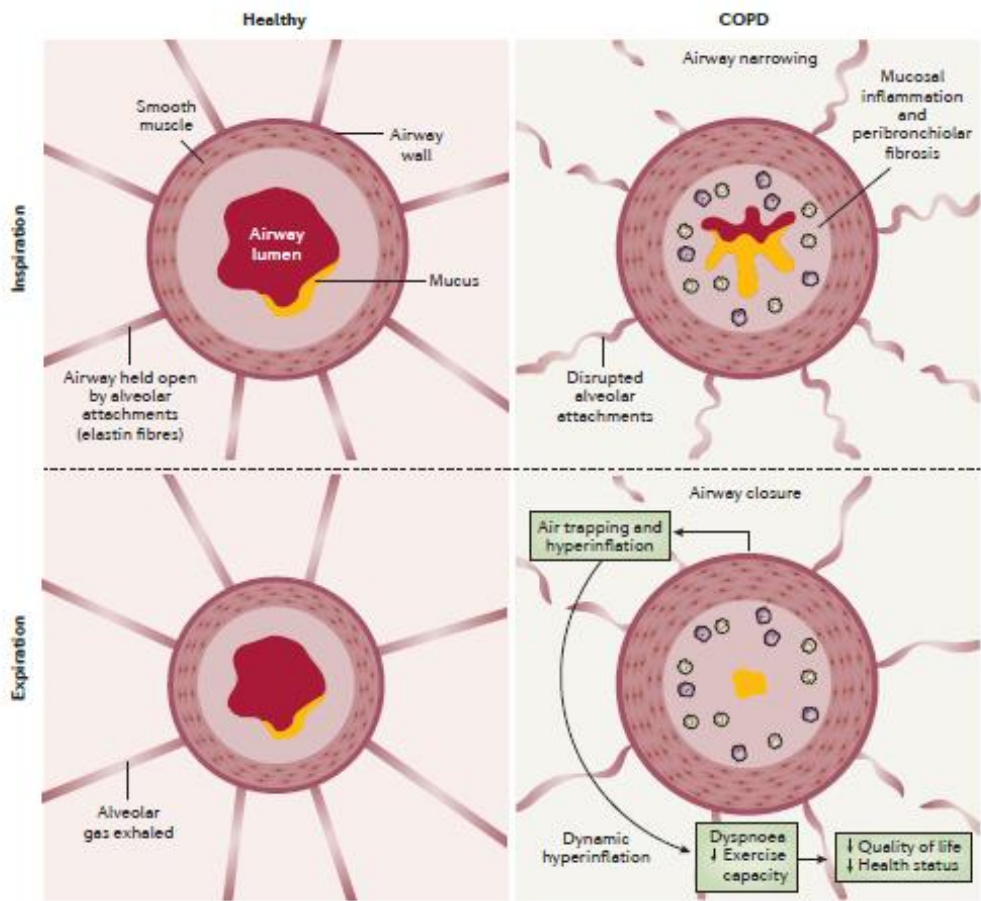
Patofyziologie COPD

- cigaretový kouř
  - přímé poškození epitelu dýchacích cest
    - endogenní intracelulární molekuly a DAMP
    - PRR (TLR2 a 4)
    - cytokiny (IL-1,8)
    - makrofágy, neutrofily, dendritické buňky
    - ROS, proteolytické enzymy
- 3 znaky
  - obstrukční bronchiolitida
  - emfyzém
  - hypersekrece hlenu

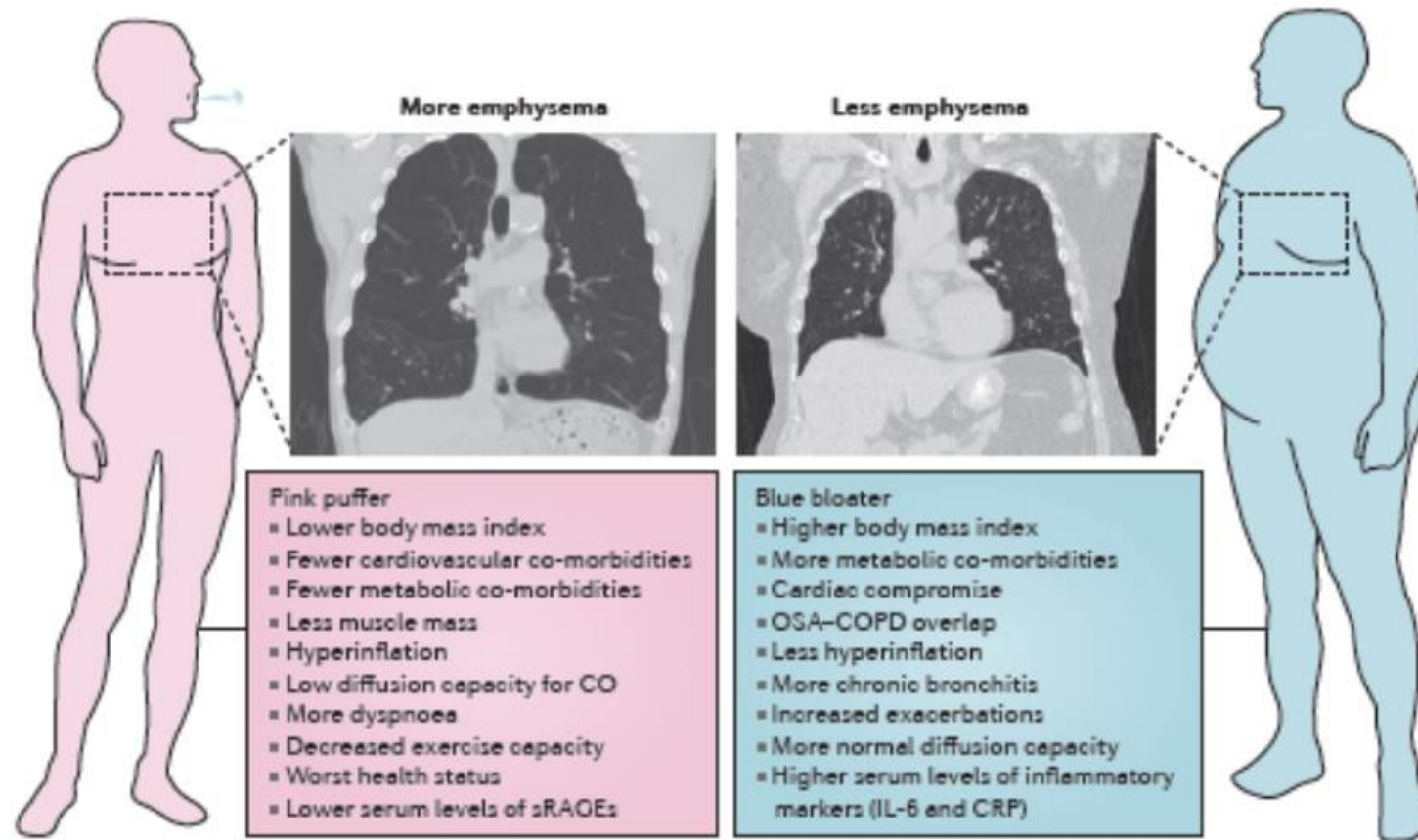

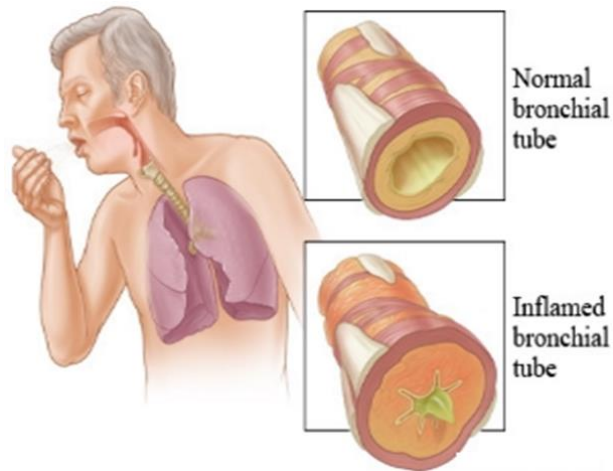

Fenotypy pacientů s COPD

Chronická bronchitida

- hypersekrece hlenu a chronický produktivní kašel trvající déle než 3 měsíce v roce min. 2 roky po sobě
- etiologie
  - až 20x vyšší incidence u kuřáků
  - znečištěné ovzduší

- patofyziologie
  - ↑ hlen, ↑ počet a velikost hlenových žlázek a gobletových buněk
  - silnější a vazký hlen
    - bakterie (*H. influenzae*, *S. pneumoniae*)
    - zhoršená ciliární funkce, ↓ clearance hlenu, oslabení obranných mechanismů
  - zánět a ztluštění stěny bronchů
    - edém, zánětlivé buňky
    - bronchospazmus až permanentní zúžení dýchacích cest
  - nejprve postiženy velké dýchací cesty
    - hlen + hypertrofie hladkých svalů → obstrukce, příp. uzavření
    - air-trapping
    - hypoventilace, hypoxemie

Chronické bronchitida

- manifestace

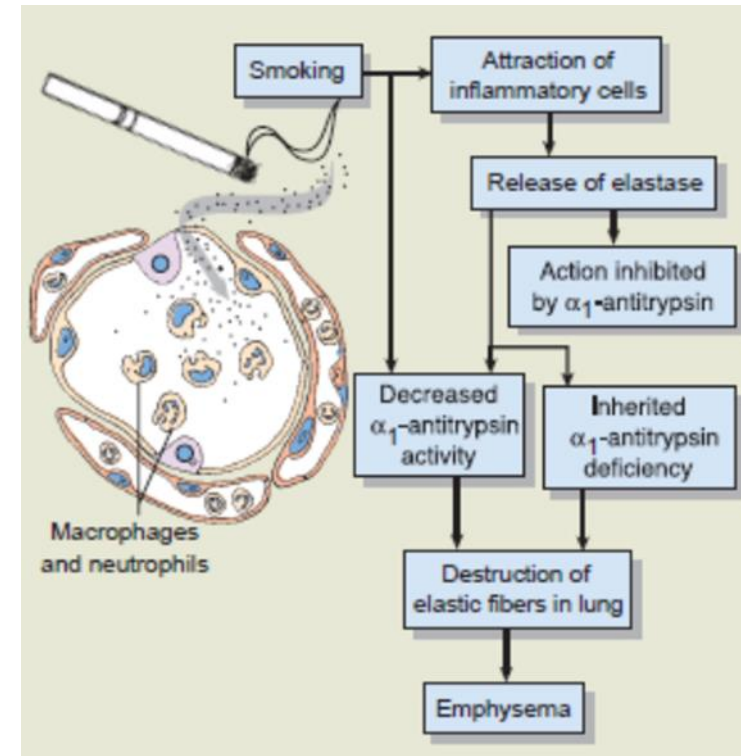
- ↓ tolerance námahy
- pískot, dyspnoe
- produktivní kašel
- obstrukce (↓ FEV₁)
- hypoxemie při námaze
- ↑ sputum, infekce
- ↓ FVC a FEV₁
- ↑ FRC a reziduální objem
- ↓ ventilace, ↑ PaCO₂
- polycytemie, cyanóza

- diagnostika a léčba

- plicní testy, krevní plyny
- patologické změny jsou ireverzibilní
  - prevence
- léčba
  - bronchodilatancia
  - expektorancia

Emfyzém

- trvalé zvětšení acinů s destrukcí alveolárních sept bez zjevné fibrózy
  - změny plicní tkáně spíše než zánět
  - typicky začíná v respiračních bronchiolích
- primární (1 – 2 %)
  - deficit α_1 -antitrypsinu
    - autozomálně recesivní
    - homozygoti 70 – 80 % šance
    - u pacientů pod 40 let a u nekuřáků
- sekundární
  - kouř, znečištění ovzduší

Patofyziologie emfyzému

- patofyziologie

- destrukce alveolů proteázami

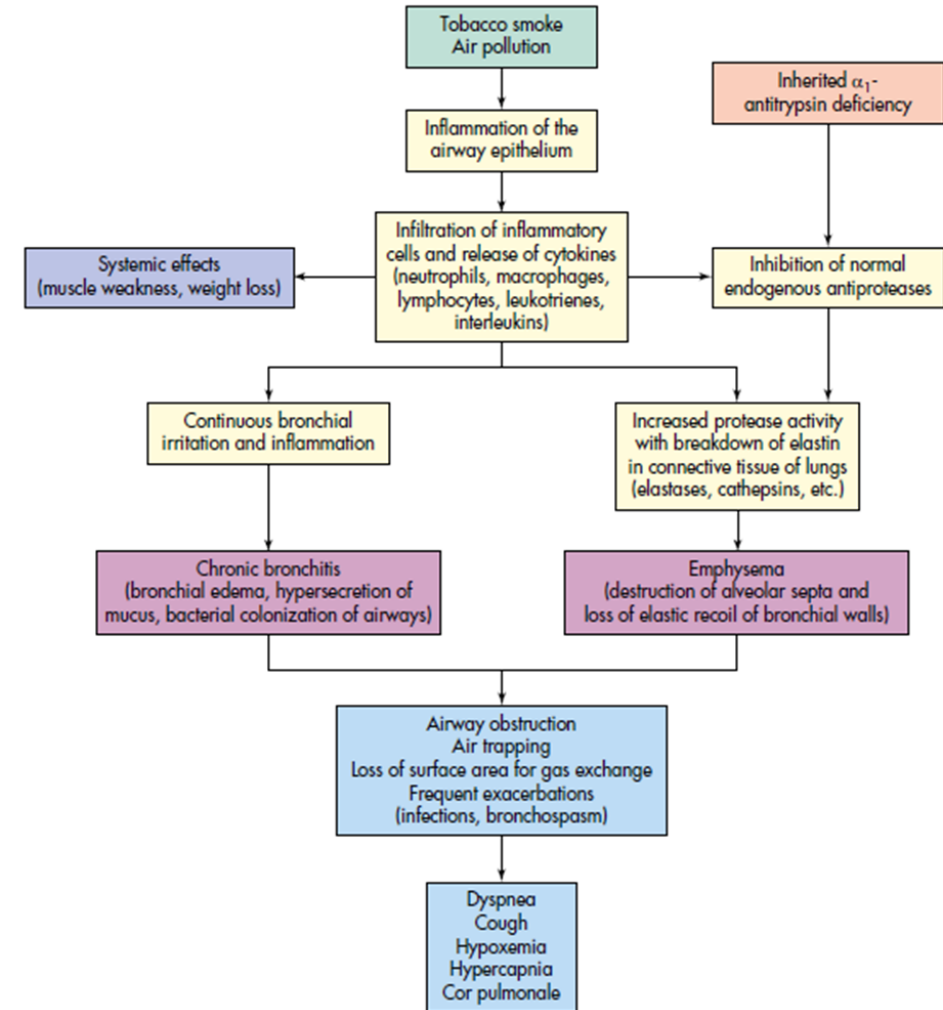
- inhalace oxidantů (kouření) → záněť
    - infiltrace buňkami – cytokiny
      - uvolnění proteáz (elastáza) i inhibice antiproteáz (α_1 -antitrypsin)

- destrukce sept

- eliminace části kapilár, air-trapping
    - obtížnější expirace
    - případně zúžení dýchacích cest

- rozdělení

- centriacinární
    - panacinární

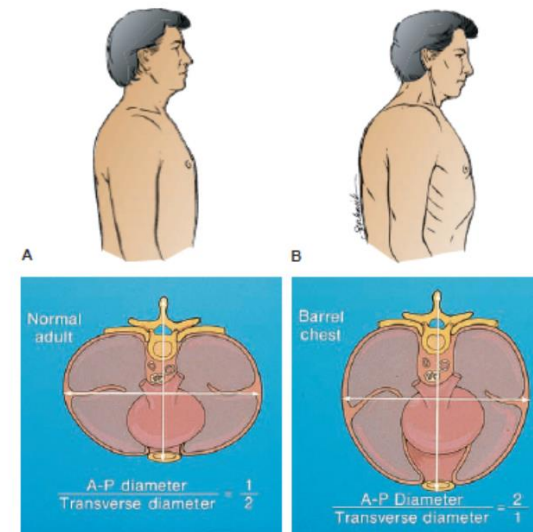
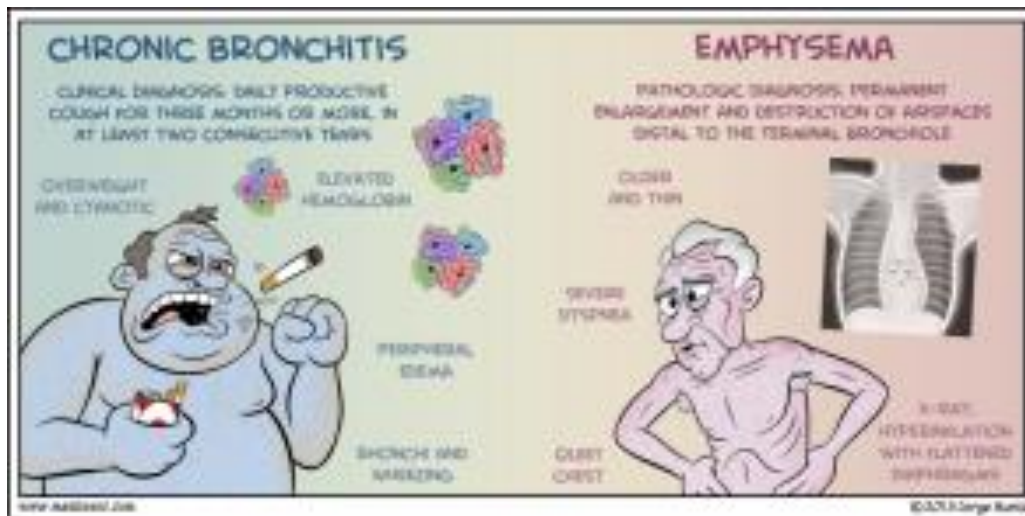
Chronická bronchitida vs. emfyzém

- pink puffers

- převaha emfyzému
- kolaps bronchiolů a alveolárních sept
- dominuje především mrtvý prostor
- dlouho bez respirační insuficience, ale nutné velké dechové úsilí k překonání mrtvého prostoru
- deficiencie α 1-antitrypsinu (vrozená či získaná – kouření)

- blue bloaters

- převaha chronické bronchitidy
- obstrukce bronchiolů
- dominuje zkrat
- parciální, později globální resp. insuficience
- dlouho není hyperkapnie – není dechové úsilí
- těžká hypoxie – vysoký deoxyHb
- většinou kuřáci

Exacerbace COPD

- zhoršení předchozího stabilního stavu
  - kašel, dyspnoe, ↑ produkce sputa
  - větší změna než obvyklé kolísání
- dělení podle závažnosti
  - mírná, středně závažná, závažná
- důsledky
  - zhoršení kvality života, urychlení progresu, ↑ riziko smrti
- etiologie
  - většinou infekce
  - kouření, znečištěné ovzduší
- prevence
  - vyhýbat se škodlivinám
  - očkování
  - pravidelná medikace

Panel 1: Causes of acute exacerbations of chronic obstructive pulmonary disease²²

Infectious (60–80% of all exacerbations)

Frequent (70–85% of all infectious exacerbations)

- *Haemophilus influenzae*
- *Streptococcus pneumoniae*
- *Moraxella catarrhalis*
- Viruses (influenza and parainfluenza viruses, rhinoviruses, coronaviruses)

Infrequent (15–30% of all infectious exacerbations)

- *Pseudomonas aeruginosa**
- Opportunistic gram-negative species
- *Staphylococcus aureus*
- *Chlamydia pneumoniae*
- *Mycoplasma pneumoniae*

Non-infectious (20–40% of all exacerbations)

- Heart failure
- Pulmonary embolism
- Non-pulmonary infections
- Pneumothorax
- Pneumonia

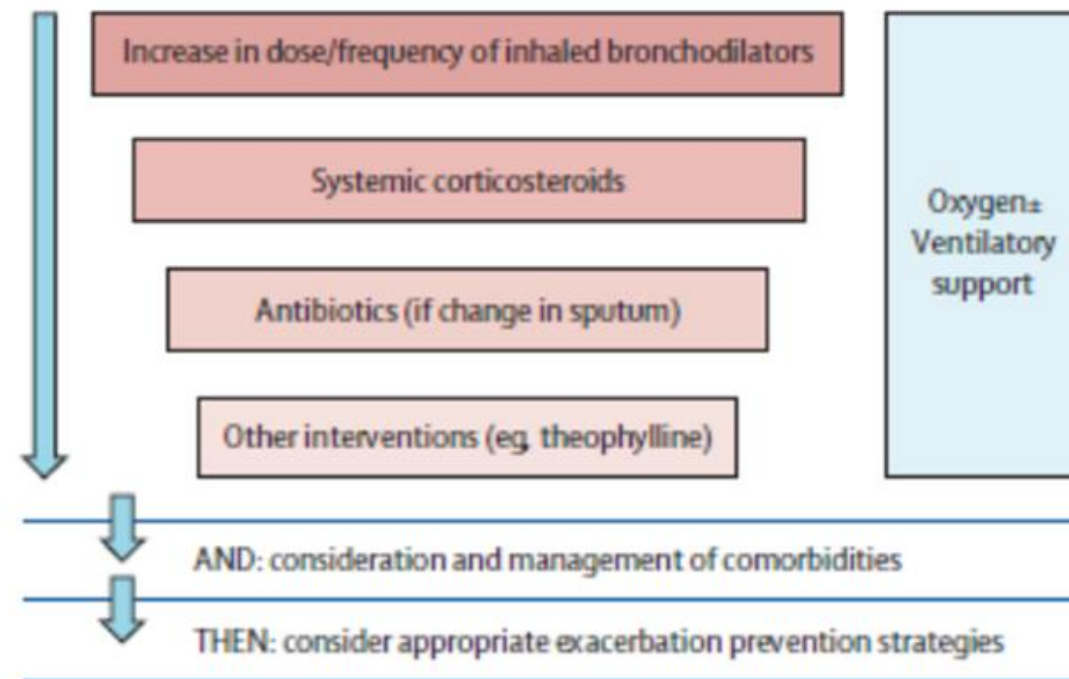
Precipitating and environmental factors

- Cold air
- Air pollution
- Allergens
- Tobacco smoking
- Non-adherence to respiratory medication

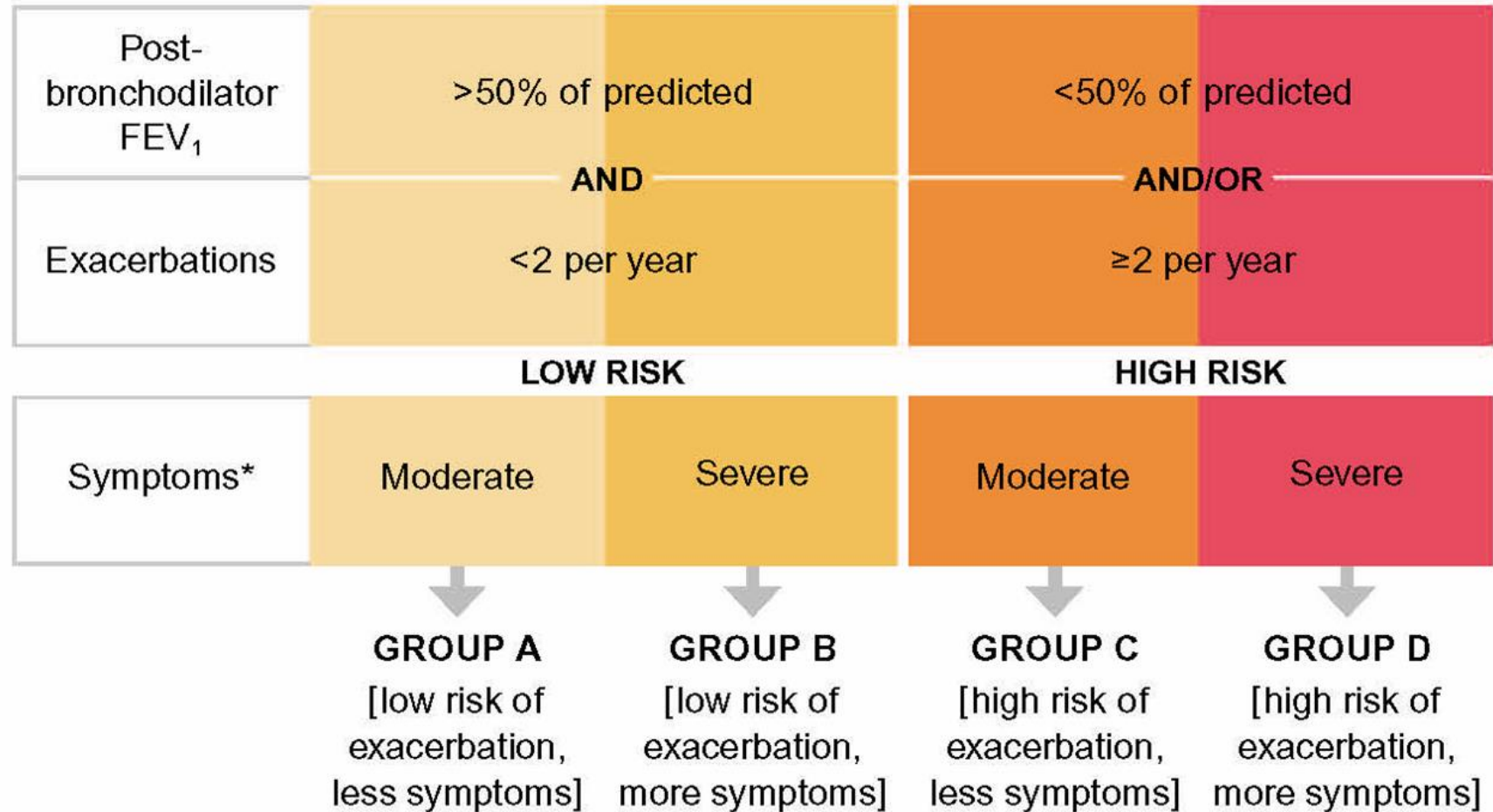
* In patients with severe impairment of forced expiratory volume in 1 s and other known risk factors.²²

Manifestace, diagnostika a terapie

- dyspnoe při zátěži, později v klidu
- kašel - málo
- sputum – velmi málo
- postižení často štíhlí
- tachypnoe, prodloužený výdech
- funkční plicní testy
  - ↓ FVC a FEV₁
  - ↑ FRC, RV a TLC
  - ↓ difuzní kapacita

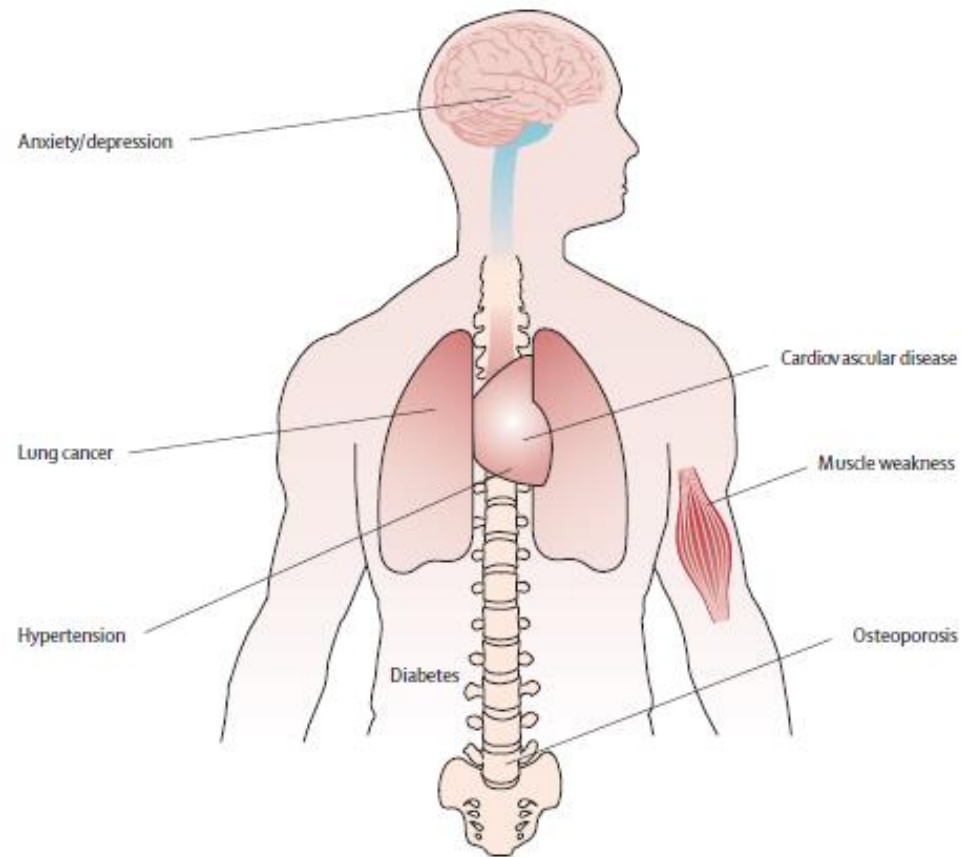

Klasifikace COPD

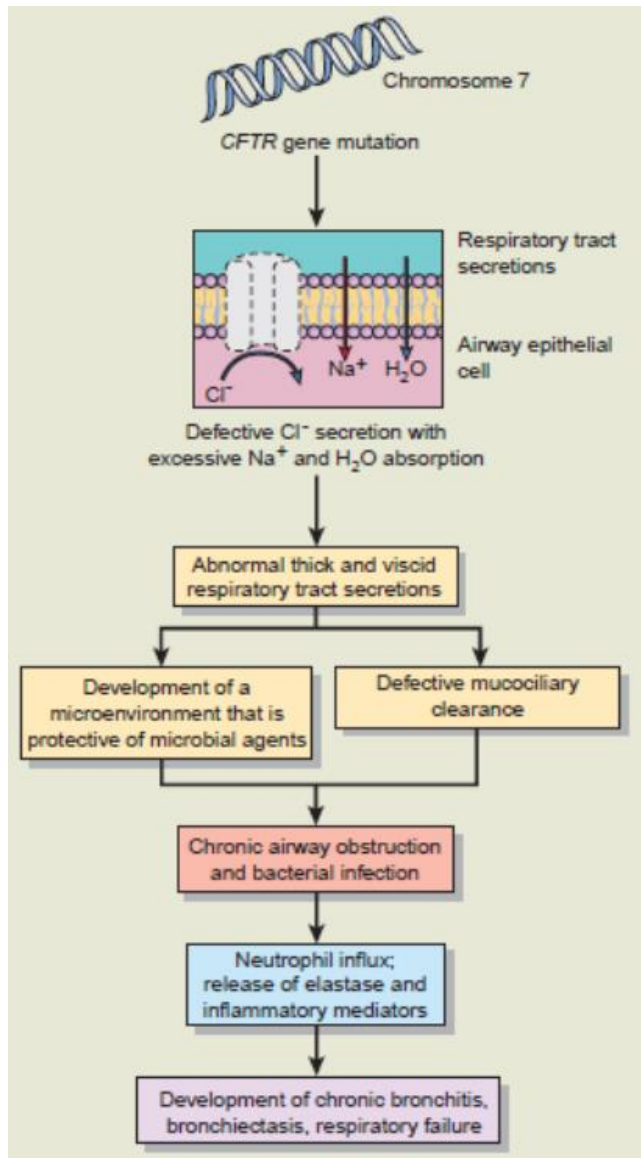
Systemové manifestace a komorbidity COPD

- sdílení rizikových faktorů s chronickými chorobami
  - př. kouření
    - ↑ riziko COPD, CVD, rakoviny plic, osteoporózy
- nejčastější komorbidity
  - ICHS, diabetes, osteoporóza
  - deprese
- systémový zánět
  - cytokiny
    - TNF- α , IL-6,8
  - adipokiny
  - proteiny akutní fáze

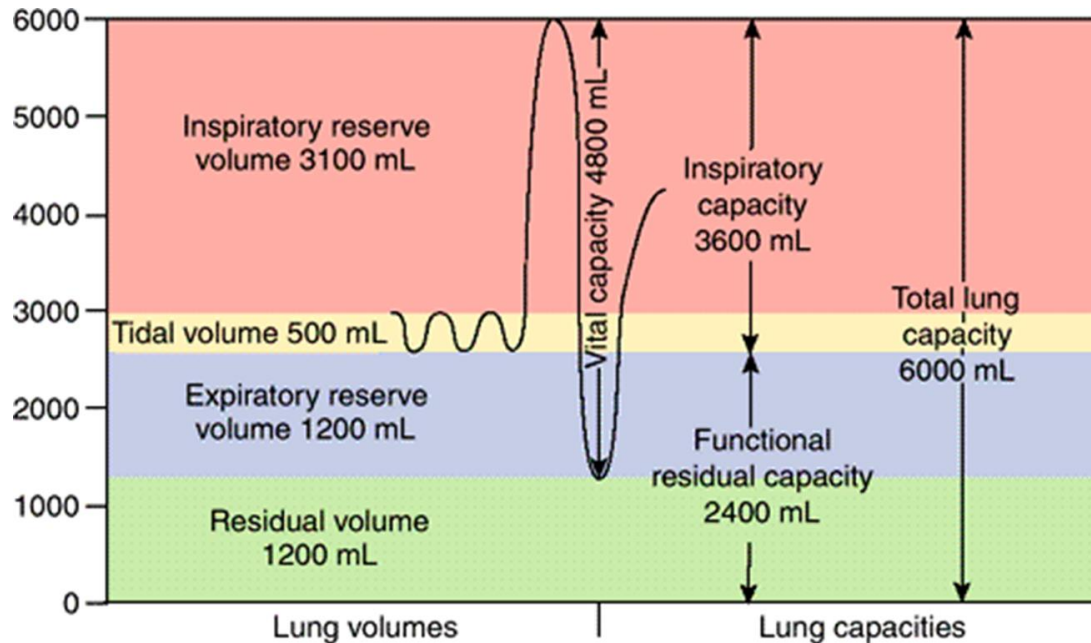

Další obstrukční plicní nemoci

- cystická fibróza

Plicní parametry

- statické
  - TLC – celková kapacita plic
  - RV – reziduální objem
  - ERV – expirační rezervní objem
  - IRV – inspirační rezervní objem
  - FRC – funkční reziduální kapacita (ERV + RV)
  - VC – vitální kapacita (TLC – RV)
  - TV – dechový objem
- dynamické
  - FVC – usilovná vitální kapacita
  - FEV1 – expirační sekundová kapacita
  - FEV1/FVC
  - FEF25-75 % - průměrná rychlost toku ve střední polovině FVC
  - PEF – vrcholová výdechová rychlost

Funkční vyšetření plic

- základní
  - měření vrcholové výdechové rychlosti
  - spirometrie (screening), křivka průtok-objem
  - bronchodilatační test
- rozšířené
  - spirometrie, krevní plyny, pulzní oxymetrie
  - bronchokonstrikční test
- speciální
  - nepřímo měřitelné statické plicní objemy
  - odpor dýchacích cest
  - difuzní plicní kapacita
- kontraindikace
  - akutní onemocnění respiračního traktu
  - neschopnost spolupráce